ת"צ 67728-07-23 סולומון נ' בנק מזרחי טפחות בע"מ

תיק חיצוני:

מספר בקשה:19

לפני כבוד השופט אבי סתיו

המבקש: אורנן סולומון

נגד

המשיב: בנק מזרחי טפחות בע"מ

בשם המבקש: עו"ד אסף כהן

בשם המשיב: עו"ד ליאת עיני-נצר ; עו"ר גילי ענבל

החלטה

לפניי בקשה מטעם המשיב למחיקת התשובה לתגובה לבקשה לאישור תובענה ייצוגית ("**התשובה**") שהגיש המבקש, ולמצער למחיקת מרבית התשובה ולהוצאת התצהיר התומך בה ונספחיו.

בקשת האישור

1. עניינה של בקשת האישור בביטחונות שדורש המשיב כאשר מבוצעת "גרירת משכנתה". המונח "גרירת משכנתה" מתייחס למצב בו הלווה, שזכויותיו בנכס משועבדות לטובת המלווה (בעניינו בנק), מעוניין למכור את הנכס המשועבד ולקנות נכס אחר תחתיו, באופן שהשעבוד יועבר לנכס החדש. מכיוון שעשוי להיווצר פער זמנים בין המועד בו יש צורך בהסרת השעבוד מהנכס הנמכר (על מנת לאפשר את העברת הזכויות בו) לבין המועד בו ניתן לרשום את השעבוד על הנכס החדש, נדרשים פיתרונות לתקופת הביניים. אחד הפיתרונות שמציע המשיב הוא כי הלווה יעמיד פיקדון כספי אשר יהיה משועבד לטובת כיסוי ההלוואה לאורך תקופת הביניים ("**פיקדון גרירה**"). כפי שעולה מתגובת המשיב לבקשת האישור, בתקופה הרלוונטית הוא הציע שלושה סוגי פיקדונות העשויים לשמש כפיקדונות גרירה – שניים שקליים ואחד דולרי. כאשר הלווה בוחר בפיקדון שקלי

עליו לשעבד סכום העומד על 110% מהחוב, ואילו כאשר הוא בוחר בפיקדון דולרי עליו לשעבד סך של 120% מהחוב.

2. בבקשת האישור טוען המבקש, כי הריבית אשר המשיב מציע במסגרת פיקדונות הגרירה נמוכה באופן משמעותי מהריבית שהוא מציע במסגרת פיקדונות דומים ואף זהים, שאינם פיקדונות גרירה ("**פיקדונות רגילים**"). בהקשר זה טוען המבקש כי כאשר הוא ביקש לגרור משכנתה הוא נאלץ להפקיד כספים בפיקדון גרירה מסוג "פטל גרירה פריים חודשי" אשר הוא קיבל עבורו ריבית בשיעור של 2% (p-3.25%), בעוד שבאותה העת הוצע לכלל הציבור פיקדון מאותו סוג בדיוק ("פטל פריים חודשי"), למעט זה שהוא אינו פיקדון גרירה, בריבית גבוהה יותר של 3.54% (p-1.71%). להוכחת טענה זו הצביע המבקש על הפקדה לדוגמה בסך 10,000 ש"ח שהוא ביצע בפיקדון הרגיל (פטל פריים חודשי), יום לפני שהפקיד את פיקדון הגרירה, וזכה בה לריבית בשיעור של 3.54%.

לטענת המבקש התנהלות זו של המשיב מקימה לו ולחברי הקבוצה עילות תביעה שונות, לרבות בגין הפרת חוזה, הפרה של הוראות המפקח על הבנקים, התניית שירות בשירות ועוד.

יצוין, כי המבקש העלה עוד שתי טענות בבקשת האישור – כנגד העובדה שהמשיב אינו מוכן להסתפק בהפקדה של קרן כספית חיצונית כבטוחה לתקופת הביניים וכנגד דרישתו של המשיב כי בתקופת הביניים יחזיק הלווה בפוליסת ביטוח חיים בתוקף, אשר תשועבד לטובת פירעון ההלוואה. טענות אלו אינן רלוונטיות לבקשה הנוכחית, ולפיכך לא נידרש אליהן בהחלטה זו.

3. בתגובתו לבקשת האישור הכחיש המשיב את טענות המבקש. לטענת המשיב, הריבית שהוא מציע בפיקדונות הגרירה זהה או טובה יותר מזו המוצעת בפיקדונות רגילים, ובשום מקרה לא נמוכה יותר. בעניינו של המבקש, טוען המשיב, הוא היה זכאי לריבית מועדפת בשל כך שהוא בן של גמלאי של המשיב, ולפיכך הוא אכן זכה לריבית גבוהה יותר מזו שניתנה בפיקדונות הגרירה. אולם, באותו זמן הריבית שהוצעה בפיקדון הרגיל לכלל הציבור (פטל פריים חודשי) הייתה נמוכה יותר מזו שהוצעה בפיקדון הגרירה (פטל גרירה פריים חודשי), ועמדה על 1.25%. המשיב הדגיש, כי "זהו המצב תמיד. **פיקדונות הגרירה בבנק נושאים ריבית גבוהה יותר מהריבית החלה בפיקדונות מקבילים 'רגילים', או זהה לריבית בפיקדונות אלה**" (פסקה 56 לתגובה לבקשת האישור; ההדגשה במקור).

4. המבקש הגיש תשובה לתגובה, בה שב וטען כי המשיב מאלץ את גוררי המשכנתה להפקיד כספים בתנאים נחותים מאשר אלו הזמינים לכלל הציבור. לוז טענתו של המבקש בהקשר זה במסגרת התשובה הוא, כי הריבית אשר לטענת המשיב ניתנת בפיקדונות הרגילים היא הריבית המזערית אשר על המשיב לפרסם בהתאם לסעיף 14 לכללי הבנקאות (שירות לקוח) (גילוי נאות ומסירת מסמכים), התשנ"ב-1992. אולם, למעשה הלקוחות יכולים לפנות לנציגי המשיב ולקבל ריבית גבוהה יותר, מה שנמנע מהם בפיקדונות גרירה. לפיכך, טוען המבקש, בפועל הריבית הניתנת

בפיקדונות גרירה נמוכה יותר מזו הניתנת בפיקדונות רגילים דומים. בהקשר זה מפנה המבקש לדברים שטען המשיב במסגרת תגובתו לבקשת אישור אחרת (ת"צ 43002-07-23), שם הוא הודה – כך לשיטת המבקש – כי שיעורי הריבית המפורסמים על ידו הם שיעורי הריבית המינימאליים, ולקוחות יכולים לפנות לבנק ולבקש ריבית גבוהה יותר; וכן לשיחות שניהל עם עובדי המשיב.

לתצהיר התומך בתשובה צירף המבקש 20 נספחים, הכוללים בין היתר את כתבי הטענות בת"צ 43002-07-23; תמלילי שיחה שלו עם נציגי המשיב; וצילומי מסך של פיקדונות שביצע המוכיחים את טענותיו.

<u>בקשת המחיקה</u>

5. לטענת המשיב, המקרה הנוכחי הוא דוגמה קלאסית להרחבת חזית פסולה, באופן שהמבקש ניצל את התשובה לצורך הגשת "בקשת אישור חדשה". בהקשר זה טוען המשיב, כי המבקש המיר את עילת התביעה המרכזית שלו מטענה לפיה המשיב מציע בפיקדונות רגילים שיעורי ריבית גבוהים מאשר בפיקדונות גרירה, לטענה לפיה המשיב מונע ממנו לנהל משא ומתן לגבי שיעור הריבית בפיקדונות גרירה. עוד טוען המשיב, כי המבקש מעלה לראשונה בתשובה טענות עובדתיות שונות, כגון לגבי שיחות שניהל עם נציגי המשיב. כמו כן, מלין המשיב על כך שהמבקש צירף לתשובה ראיות חדשות רבות, לרבות תמלילי שיחה וכתבי טענות מהליך אחר.

לטענת המשיב, הטענות החדשות המהוות הרחבת חזית שזורות בתשובה באופן שאינו ניתן להפרדה, ולפיכך יש למחוק את התשובה כולה. לחלופין, טוען המשיב כי יש למחוק את פסקאות 1-21 לתשובה, וכן להוציא מהתיק את התצהיר התומך בה ואת נספחיו.

6. מנגד, טוען המבקש כי יש לדחות את הבקשה, שכן אין בתשובה משום הרחבת חזית כלל ועיקר. עילת התביעה הייתה ונותרה הטענה כי המשיב מציע ללקוחות הגוררים את המשכנתה פיקדונות בריבית בשיעור נמוך מאשר זו המוצעת בפיקדונות המיועדים לכלל הלקוחות. אמת, כי בתשובה הביא המבקש ראיות נוספות להוכחת טענותיו, אולם אלו מהוות התמודדות ישירה עם טענת המשיב בתגובתו לגבי הריבית שהוא מציע לפיקדונות הגרירה. בהקשר זה מציין המבקש, כי כאשר הוא הגיש את בקשת האישור הוא לא ידע שהוא נהנה מהטבה פרטנית, שכן המשיב לא טען זאת במענה לשתי פניות מוקדמות שלו. לפיכך, הוא לא ראה צורך לצרף לבקשת האישור את תמלילי השיחה שצירף לתשובה, המפריכים את הטענה כי הריבית העדיפה ניתנת רק למי שזוכה בהטבה הפרטנית, על אף שאלו היו ברשותו כבר במועד הגשת בקשת האישור.

<u>דיון והכרעה</u>

7. נקודת המוצא היא, כי תשובה לתגובה אינה אמורה להוות במה להעלאת טענות ולהבאת ראיות חדשות, אשר מן הראוי היה להעלותן ולהביאן במסגרת בקשת האישור (רע"א 4778/12

תנובה מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ נ' נאור (19.7.2012)). אולם, אין מניעה להעלות טענות המהוות מענה ישיר לטענות שעלו בתגובה לבקשת האישור ולהביא ראיות התומכות בהן (ראו למשל, רע"א 2224/17 **חברת החשמל לישראל בע"מ נ' פרוידמן**, פסקה 6 (27.6.2017)). המבחן החל בעניין זה כונה על ידי בית המשפט העליון "מבחן המענה הישיר" (רע"א 141/23 **ברנר נ' סאני תקשורת בע"מ**, פסקה 13 (20.4.2023) ("עניין **ברנר**")). בית המשפט עמד על כך שקו הגבול בין המותר והאסור אינו חד, שכן "ההבחנה בין טענות וראיות המהוות מענה ישיר לטענות שהועלו בכתב התשובה לבין טענות וראיות החורגות ממענה כזה, ועל כן מהוות חזית טיעון חדשה, אינה תמיד פשוטה או ברורה" (עניין **ברנר**, פסקה 14).

8. בעניין **ברנר** הזכיר בית המשפט העליון שלושה מבחני עזר אשר יש בהם כדי לסייע על מנת לבחון האם הטענות והראיות בתשובה עונות על מבחן המענה הישיר. הראשון, כי אין להתיר צירוף של טענות וראיות אשר ניתן היה לצרפן לבקשת האישור בשקידה ראויה; השני, כי אין לאפשר הוספת ראיות או טענות אשר מוסיפות נדבך משפטי או עובדתי חדש לקו הטיעון שננקט בבקשת האישור; והשלישי, האם מדובר בהתייחסות למחלוקת שניתן היה לצפות מראש שתיכלל בתגובה (עניין **ברנר**, פסקה 14). לצד זאת, בית המשפט הדגיש כי מבחני העזר אינם עומדים בפני עצמם, ואינם מחליפים את מבחן המענה הישיר, וכי "התקיימות אחד ממבחני העזר הללו, או יותר, אינה מחייבת, מניה וביה, את המסקנה כי כתב התגובה חורג מגדר המותר" (עניין **ברנר**, פסקה 16).

עוד הוסיף וקבע בית המשפט העליון, כי לא כל מקרה של חריגה ממבחן המענה הישיר יביא למחיקת התשובה, ולעתים יהיה מקום למענה מידתי יותר, כגון מתן זכות למשיב להגיש תגובה נוספת (עניין **ברנר**, פסקאות 17-18).

ומן הכלל אל הפרט.

9. המשיב טוען כי התשובה כוללת שלל טענות וראיות חדשות, אולם למעשה טענות המשיב מתמצות בטענה חדשה מהותית אחת שמעלה המבקש במסגרת התשובה – הטענה כי ישנו פער בין שיעורי הריבית על הפיקדונות הרגילים המפורסמים על ידי המשיב לבין שיעורי הריבית הניתנים על ידו בפועל (לאור האפשרות לנהל משא ומתן על גובה הריבית). בהקשר זה טוען המבקש בתשובה, כי בעוד שבפיקדונות רגילים ניתן לנהל משא ומתן כאמור, הדבר אינו אפשרי בפיקדונות גרירה – ולפיכך נוצר פער המביא לכך שהריביות שניתנות בפיקדונות גרירה נמוכות מהריביות הניתנות בפועל בפיקדונות רגילים. טענה זו אכן מהווה נדבך חדש ביחס לקו הטיעון בבקשת האישור. עם זאת, לא ניתן לקבל את טענת המשיב כי התשובה מהווה למעשה "בקשת אישור חדשה" (פסקה 1 לבקשה). זאת, שכן גם הנדבך החדש נמצא בגבולות עילת התביעה המרכזית שנטענה בבקשת האישור – הטענה כי תנאי הריבית הניתנים בפיקדונות הגרירה נחותים מאלו הניתנים בפיקדונות רגילים דומים.

אשר לראיות הנוספות שצירף המבקש לתשובה, הרי שאלו נועדו לתמוך בנדבך החדש שנוסף בתשובה. כלומר, ככל שצירופו של נדבך זה יוכשר, אזי אין מניעה להתיר גם את צירוף הראיות הנוספות.

10. הטענות החדשות שמעלה המבקש בתשובה נותנות מענה לטענה שהעלה המשיב בתגובה לבקשת האישור, לפיה הריביות שהוא מציע בפיקדונות הרגילים נמוכות יותר. האם היה על המבקש לצפות כי זה יהיה קו הטיעון של המשיב, ולרכז את טענותיו וראיותיו במענה לו כבר בבקשת האישור? לכאורה, התשובה חיובית, שכן בתגובתו של המשיב לפנייה המוקדמת של המבקש טען המשיב, כי הריביות שניתנות בפיקדונות הרגילים נמוכות מאלו הניתנות בפיקדונות הגרירה. אולם, התשובה מורכבת יותר, שכן למשיב יש אחריות מסוימת לכך שהמבקש סבר שדי בראיות שהביא במסגרת בקשת האישור.

בפנייה המוקדמת למשיב (נספח 16 לבקשת האישור) טען המבקש כי בפיקדון שהוצע לו, ה"משווק ומוצע לציבור הרחב", הוא נהנה מריבית בשיעור 3.54%, בעוד שבפיקדון הגרירה הוא קיבל ריבית בשיעור 2% (פסקה 4 לפנייה). בתגובתו לפנייה (נספח 17 לבקשת האישור) טען המשיב כי הריביות שהוצעו לכלל הציבור נמוכות יותר, אולם לא ציין כי הריבית אשר המבקש נהנה ממנה נקבעה כהטבה פרטנית בשל היותו קרוב משפחה של גמלאי של הבנק, ולמעשה לא התייחס כלל לדוגמה שהביא המבקש להוכחת טענותיו. גם בשיחה שקיים המבקש עם נציגת המשיב לפני הגשת בקשת האישור, בה ניסה להבין את הסיבה לפער בין הריביות שמוצעות לו לפיקדונות בחשבונו הרגיל לבין הריביות המוצעות לו במסגרת פיקדון גרירה, לא טענה הנציגה כי הריבית שהוא נהנה ממנה נובעת מהטבה פרטנית. בתגובתו לבקשת המחיקה מרחיב המבקש בעניין זה וטוען כי המשיב הטעה אותו ולפיכך הוא סבר שדי בראיות שצירף לבקשת האישור על מנת להוכיח את טענותיו. המשיב לא התייחס לגופן של טענות אלו במסגרת התשובה לתגובה לבקשת המחיקה. הגם שאין בהסברים אלו של המבקש כדי להוות הצדקה מלאה לכך שלא פרש את מלוא טענותיו וראיותיו במסגרת בקשת האישור, יש בהם משום נסיבה מקלה שיש להביאה בחשבון.

11. בסופו של יום, הגם שהתשובה שהגיש המבקש כוללת נדבך טיעון חדש, הרי שנדבך זה אינו חורג מגבולות העילה שהותוו במסגרת בקשת האישור, והוא מהווה מענה לטענות שהעלה המשיב בתגובתו. כמו כן, יש למשיב אחריות מסוימת לכך שהמבקש סבר שהוא לא נזקק לנדבך החדש במסגרת בקשת האישור. בנסיבות אלו, גם אם מן הראוי היה לכלול את הטענות והראיות הנוספות העולות בתשובה כבר במסגרת בקשת האישור, אין הצדקה להורות על מחיקת התשובה, כולה או חלקה, או על הוצאת הראיות שצורפו לתשובה מהתיק. עם זאת, יש מקום לאפשר למשיב להגיש תגובה נוספת, ככל שרצונו בכך.

12. הבקשה נדחית, אפוא, אולם ככל שהמשיב מעוניין להגיש תגובה נוספת הוא יהיה רשאי לעשות זאת. המשיב יודיע תוך שבעה ימים האם הוא מעוניין בהגשת תגובה כזו, וככל שהתשובה תהיה חיובית ייקבע מועד לשם כך.

בהתחשב בכלל האמור לעיל ובתוצאה, אין צו להוצאות.

ניתנה היום, ו' תמוז תשפ"ה, 02 יולי 2025, בהעדר הצדדים.

אבי סתיו, שופט

מרכז למקור 38120